

DAVLAT VA DIN MUNOSABATLARINING ILMIY TAHLILI

Guliston davlat universiteti Psixologiya va ijtimoiy fanlar fakulteti ijtimoiy

fan kafedrasi o'qituvchisi: Karshiboyev Shaxzod Xamza o'g'li

+998944292397

shagzodkarshiboyev92@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada davlat va din munosabatlarining tarixiy shakllanishi, zamonaviy jamiyatdagi roli hamda O'zbekistonda ushbu munosabatlarning huquqiy asoslari yoritilgan. Shuningdek, din va davlatning o'zaro aloqalari, ularning chegaralari va hamkorlik imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: davlat, din, dunyoviylik, huquqiy asos, O'zbekiston, Konstitutsiya, erkinlik

Maqola matni

Davlat va din munosabatlari har bir jamiyatda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu munosabatlar tarix davomida turlicha shakllangan bo'lib, ba'zi davrlarda ular bir-biridan ajralgan, ba'zi holatlarda esa bir-biriga uyg'unlashgan. Bugungi kunda ko'pgina demokratik davlatlarda din va davlat ajratilgan bo'lib, davlat dunyoviylik tamoyiliga asoslanadi. Biroq dinning jamiyat hayotidagi ahamiyati sababli, davlat va diniy tashkilotlar o'rtasida muayyan hamkorlik mavjud.

O'zbekistonda ham davlat va din munosabatlari mustaqillik yillarida yangicha mazmun kasb etdi. Konstitutsiyada din va davlat ajratilganligi belgilangan bo'lib, bu tamoyil diniy erkinlikni ta'minlash, diniy e'tiqodga hurmat bilan yondashish, ayni paytda davlat ishlariga din aralashmasligini ta'minlashga xizmat qiladi. O'zbekiston Respublikasining 1998-yilda qabul qilingan "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida"gi qonuni bu borada muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda.

Davlat diniy tashkilotlar bilan hamkorlikda jamiyatda ma'naviy muhitni mustahkamlash, diniy bag'rikenglikni rivojlantirish, ekstremizm va radikalizmga

qarshi kurashish borasida chora-tadbirlar ko'rmqda. Diniy tashkilotlar esa o'z navbatida, jamiyatda axloqiy qadriyatlarni targ'ib qilishda, yoshlarni tarbiyalashda muayyan rol o'ynamoqda. Bu esa davlat va din o'rtasidagi sog'lom hamkorlikni ifodalaydi.

Tarixiy nuqtai nazardan qaralganda, davlat va din o'rtasidagi munosabatlar turli sivilizatsiyalarda farqli ko'rinishlarda namoyon bo'lgan. Masalan, qadimgi Misrda fir'avn nafaqat siyosiy, balki diniy rahbar sifatida ham e'tirof etilgan. O'rta asrlarda Yevropada esa katolik cherkovi kuchli siyosiy ta'sirga ega bo'lgan. Islom sivilizatsiyasida esa xalifalik tizimi orqali diniy va siyosiy hokimiyat bir qo'lda jamlangan. Ushbu tarixiy tajribalar din va davlat o'rtasidagi chegaralarni belgilashda muhim ahamiyatga ega.

Zamonaviy demokratik davlatlarda esa, din va davlat o'rtasidagi ajralish prinsipi asosiy tamoyil sifatida qabul qilingan. Bu tamoyil fuqarolarning diniy e'tiqod erkinligini kafolatlash, diniy tashkilotlarning siyosiy hayotga aralashmasligini ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ba'zi hollarda davlat diniy tashkilotlar bilan ijtimoiy sohalarda hamkorlik qiladi. Masalan, ma'naviy tarbiya, ijtimoiy yordam ko'rsatish, ma'rifat targ'iboti kabi yo'nalishlarda davlat diniy tashkilotlar bilan hamkorlikda ishlaydi.

O'zbekiston tajribasida davlat va din o'rtasidagi munosabatlar muvozanatli yondashuv asosida shakllanmoqda. Respublikamizda diniy tashkilotlar qonun doirasida faoliyat yuritmoqda. Diniy ta'lim muassasalari, jumladan, Imom Buxoriy, Imom Termiziy, Mir Arab kabi oliy diniy ta'lim muassasalari ochilib, yuqori malakali diniy mutaxassislar tayyorlanmoqda. Shu bilan birga, diniy ekstremizm va radikalizmning oldini olish borasida ham davlat tomonidan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Bugungi kunda O'zbekistonda davlat va din munosabatlari global xavfsizlik kontekstida ham muhim o'rin tutadi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, dinni to'g'ri tushunish va tushuntirish, unga nisbatan xolis yondashuv ekstremistik oqimlarning oldini olishda samarali vositadir. Shu nuqtai nazardan qaralganda,

davlatning diniy sohadagi siyosati nafaqat ichki barqarorlik, balki xalqaro xavfsizlik uchun ham dolzarb hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, davlat va din munosabatlari jamiyat barqarorligi, ijtimoiy totuvlik va inson huquqlarining ta'minlanishida muhim o'rin tutadi. O'zbekistonda ushbu munosabatlar demokratik, huquqiy tamoyillarga asoslangan holda rivojlanmoqda. Davlat diniy erkinlikni ta'minlagan holda, dinni siyosatdan chetda tutishga harakat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida"gi Qonun, 1998 yil.
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma'naviyat, 2008.
4. Maxmudov M. Dinshunoslik asoslari. – T.: O'zbekiston nashriyoti, 2016.